

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 272

Parasjat Wajjigasj

7 Tevet 5769
2/3 januari 2009

Ovezicht Wajjigasj (Genesis 44:18-47:27)

Door de ontdekking van de wijnbeker in de tas van Benjamin zijn de broers in de war. Jehoeda stapt alleen naar voren en vraagt Joseef beleefd maar dringend om de vrijlating van Benjamin, en biedt zichzelf voor hem in de plaats aan. Als gevolg van Jehoeda's opofferingsgezindheid heeft Joseef nu onweerlegbaar bewijs gekregen dat de broers die voor hem staan andere mensen zijn dan de broers die hem destijds in de put gegoooid hebben, en hij onthult nu zijn ware identiteit. De broers krimpen ineen van schaamte, maar Joseef troost hen met te vertellen dat alles het plan van G-d was. Hij zendt hen terug naar Ja'akov met de boodschap dat zij moeten komen om in het land Gosjen te wonen. Ja'akov gaat met heel zijn familie en al zijn bezittingen op reis naar Gosjen. Hasjem spreekt tot Ja'akov in een nachtelijk visioen en vertelt hem dat hij niet hoeft te vrezen om naar Egypte af te dalen met de negatieve spirituele consequenties daarvan, want daar zal Hasjem van de Kinderen van Israël een groot volk maken, ondanks dat zij zullen wonen in een land dat overloopt van immoraliteit en corruptie. De Tora noemt Ja'akovs nakomelingen op en noemt de geboorte van Jochewed, de moeder van Mosjé. Zeventig personen in totaal dalen af naar Egypte, waar Joseef na 22 jaar van scheiding weer verenigd wordt met zijn vader. Hij omarmt zijn vader, en huilt van ontroering en vreugde. Joseef zorgt dat zij zich veilig in Gosjen kunnen vestigen. Hij neemt zijn vader en vijf van de minst bedreigende broers mee om hen aan Par'o voor te stellen en Ja'akov zegent Par'o. Joseef geeft het volk opdracht dat zij, om in de komende jaren van hongersnood graan te kunnen krijgen, zij nu al hun bezittingen, inclusief hun eigen lichaam als slaven, aan Par'o moeten geven. Joseef verplaatste het volk over het hele land, behalve de Egyptische priesters, die op hun grond mochten blijven wonen want die werden rechtstreeks door Par'o onderhouden. De Israëlieten vestigden zich vast in het land Gosjen, ze waren vruchtbaar en werden zeer talrijk.

Haftara Wajjigasj (Jechezkel 37:15-28)

De toekomstige vereniging van Bnei Jisraël

Jechezkel [Ezechiël] houdt symbolisch twee stukken hout samen vast. Het ene stuk hout vertegenwoordigt de noordelijke stammen van Joseef met de noordelijke stammen van Efraïm, terwijl het andere stuk hout de zuidelijke stammen van Jehoeda (met Benjamin) vertegenwoordigt. Zoals deze twee stukken hout in de handen van de profeet verenigd worden tot één stuk, zo zal in de toekomst, zegt Hasjem, Israël weer verenigd worden tot één volk in hun land, waar zij weer zullen geregeerd worden door één Joodse Koning. Zij zullen er veilig wonen tot in alle eeuwigheid, met de *Sjechina* in hun midden, geëerbiedigd door de volken, die Hasjem zullen erkennen.

Het verband tussen de Haftara en de Parasja

Na de dood van Koning Sjloomo werd het Land Israël in tweeën gesplitst: het zuidelijke koninkrijk Jehoeda (met de stam Benjamin) en het noordelijke koninkrijk Israël, waar de tien stammen woonden, die spoedig verloren zouden gaan. Daar de eerste koning van het Koninkrijk Israël van de stam Efraïm afkomstig was, noemt de Profeet dit het Koninkrijk Efraïm. In Parasjat Wajjigasj worden de broeders onder leiding van Jehoeda weer verenigd met Joseef en zijn zonen (Menasje en Efraïm). Jechezkels profetie voorspelt ons dat zoals de broeders zich in de parasja verenigden, zo zullen de Joden zich in de toekomst opnieuw, tot een perfecte eenheid verenigen. De eerste Masjiach die zal komen, zal zijn van de stam van Joseef. De tweede Masjiach die zal komen, zal zijn van de stam van Jehoeda. Hij zal een afstammeling zijn van Koning David.

De les

Vandaag is het Joodse volk meer dan ooit verdeeld. Tientalle Chassidische groeperingen (ieder met hun eigen Rebbe), *Mitnagdiem*, *Charediem*, Moderne Orthodoxen, Reform, Liberaal, Traditioneel, Ongelovige Joden, antisemitische Joden... Het wordt tijd dat wij weer een eenheid vormen. Er bestaat geen groter gevaar voor het Joodse volk dan het gevaar van binnenuit, dat ontstaat door die verdeeldheid. Op de *Seder*-avond leren wij dat alle vier de zonen tot hetzelfde volk behoren. Wanneer wij de rest van het jaar dat ook zo voelen en die eenheid nastreven, dan zal Hasjem ons daarbij zeker helpen en zegenen met vrede en eenheid.

Inzicht in parasjat Wajjigasj

44. 18. Nu naderde Jehoeda hem en sprak: „Alstublieft mijnheer, sta uw dienaar toe een paar woorden te spreken in de oren van mijn heer, maar laat uw woede niet tegen uw dienaar oplaaien, want zoals u bent, zo is Par’o. 19. Mijn heer vroeg zijn dienaren en zei: ‘Hebben jullie nog een vader of een broer?’

Rasji: Nu naderde Jehoeda – Laat mijn woorden uw oren binnendringen (*Bereisjiet Rabba* 93:6). Jehoeda kon niet vragen iets letterlijks in Josefs oren te mogen fluisteren, omdat hij veronderstelde dat Josef geen Hebreeuws zou verstaan en een tolkvertaler nodig had.

Mizrachi verklaart dat het onbeleefd zou zijn om iets rechtstreeks in het oor van de heerser te fluisteren. Daarom kon Jehoeda dit alleen maar figuurlijk bedoeld hebben.

Goer Arjee schrijft hetzelfde, maar voegt er nog aan toe dat het ook niet letterlijk kan betekenen dat Jehoeda iets in de oren van Josef wilde fluisteren, want men kan iemand iets slechts in één oor influis-teren.

Targoem Jonatan vertaalt: laat uw dienaar iets tegen u zeggen op gehoorafstand.

Tanchoema (*Wajjigasj* 5) zegt dat Jehoeda bedoelde, dat Josef goed naar zijn woorden moest luisteren, opdat zij goed tot hem zouden doordringen.

De *Judaica Press* brengt nog een verklaring van **Levoesj Ha’ora**: Jehoeda bedoelde met ‘uw dienaar’ niet zichzelf, maar een van de dienaren van Josef. Jehoeda suggereert dat de wijnbeker in de zak van Benjamin het resultaat was van een complot, waar Josef achter stak. „Waarom ondervraagt u ons over de wijnbeker? Ondervraag uw dienaar, die de opzichter is over het magazijn en die onze zakken gevuld heeft en hij zal u zeker in uw oren fluisteren en het hele verhaal over de wijnbeker vertellen en ook wie die beker in de zak van Benjamin gestopt heeft, want hij heeft ongetwijfeld gehandeld overeenkomstig uw opdracht.

Sforno verklaart dat Jehoeda het volgende aan Josef wilde duidelijk maken: Eerder heeft u verklaart alleen de schuldige te willen straffen en niemand anders (44:17), maar wanneer u Benjamin straft, straft u wel degelijk indirect ook iemand anders, die onschuldig is, namelijk zijn oude vader.

Maar laat uw woede niet oplaaien – Hiervan leren we dat hij hem hard toesprak (*Rasji*). Dat wil zeggen, dat Jehoeda niet vriendelijk en beleefd tegen Josef sprak, maar op een boze toon, zoals men niet tegen een heerser hoort te spreken. Waarom zou Josef anders kwaad op hem worden? (*Sjiftei Chachamim*)

Rabbeinoe Bachia is het niet met *Rasji* eens en meent dat Jehoeda Josef wel beleefd en vriendelijk aansprak, in gedachte de woorden van *Misjlee* (15:1): „Een vriendelijk antwoord sust de gramschap, harde woorden veroorzaken kwaadheid.” Jehoeda kende de betekenis hiervan en was zich de gevolgen van

zijn woorden heel goed bewust. Daarom sprak hij Josef vriendelijk toe en zijn woorden vermurwden Josef inderdaad.

Ramban is het ook niet met *Rasji* eens, en meent dat Jehoeda in eerste instantie alleen maar probeerde Josefs medelijden met Benjamin op te wekken, door te spelen op Josefs vrees voor G-d. Was het rechtvaardig om Benjamin in Egypte gevangen te houden als gevolg van een truck? Neem mij gevangen en spaar onze oude vader en wees een rechtvaardig mens. Langzaam wordt Jehoeda’s toon vermanend, dan doet hij een beroep op Josefs gevoel voor rechtvaardigheid en eindigt met verhulde dreigementen.

Want zoals u bent, zo is Par’o – U bent in mijn ogen even geacht als Par’o (*Rasji*) [Daarom spreek ik tegen u in onderdanigheid en zegt ik: „Alstublieft, mijnheer” (*Siftei Chachamim*)]. Dit is de eenvoudige betekenis. De Midrasj (*Bereisjiet Rabba* 93:6) verklaart echter: U zult uiteindelijk gestraft worden met *tsara’at* [een huidziekte] wegens hem, net zoals Par’o gestraft werd omdat hij mijn overgrootmoeder Sara één nacht vast gehouden had [zie *Bereisjiet* 12:17]. En een andere verklaring: Net zoals Par’o decreten uitvaardigt en ze niet uitvoert, beloften doet en ze niet nakomt, zo doet u ook. Is dat de betekenis van wat u gezegd heeft [in vers 21] „Opdat ik hem met mijn eigen ogen kan zien”. En nog een andere verklaring van „Zoals u, zo Par’o”: wanneer u mij tergt, zal ik u en uw meester doden (*Rasji* op basis van *Bereisjiet Rabba* 93:6). In zijn commentaar op vers 41:12, waar de hofmeester denigrerend over Josef spreekt als een vreemdeling, een slaaf, schrijft *Rasji* dat het een wet was in Egypte, dat een slaaf nimmer een openbare functie kon vervullen. Echter met Josef werd dit verbod opgeheven. Het was dit decreet, waar Par’o zich niet aan gehouden had, waar Jehoeda op doelde. En Jehoeda vergeleek dit gedrag met dat van Josef, die zich niet gehouden had aan zijn belofte om alleen maar naar Benjamin te kijken (*Siftei Chachamim*).

Volgens de Midrasj (*Tanchoema*) dreigden de broers Egypte te vernietigen, net als Sjechem.

Mijn heer vroeg zijn dienaren – Vanaf het begin overviel u ons met voorwendsels. Waarom stelde u al die vragen? Wilden wij soms met uw dochter trouwen, of wilde u soms met onze zuster trouwen? Niettemin vertelden wij alles aan mijn heer en hielden wij niets achter (*Rasji*).

Rasjbam verklaart: U bent er de oorzaak van, dat wij hem hierheen gebracht hebben en het is niet fatsoenlijk van u om hem dan hier vast te houden.

MISJNA PEA – HOOFDSTUK 1

Misjna 1:5

וּבְאֵילָן, הָאוֹג וְהַחֲרוּבִין וְאֶגְרוּזִים וְהַשְּׂקָדִים וְהַגָּפְנִים וְהַרְמוּנִים וְהַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים, חֵיבִין בְּפֶאֶה :

De [volgende] bomen zijn een *pea* verplicht¹: de sumak², de johannesbroodboom, de hazelaar, de amandelboom, de wingerd, de granaat appel, de olijfbom en de dadelpalm.

Aantekeningen

1. Deze bomen voldoen aan de vijf voorwaarden, die in de vorige Misjna genoemd werden.
2. **De sumak** – Een boom met rode vruchten. Rambam zegt dat dit een plant is, waarmee men huden looit, die men in het Arabisch Sumak noemt, en wiens trossen eetbaar zijn. De *Tanna* bedoelt niet dat alleen deze bomen *pea* verplicht zijn en andere bomen niet, maar ook alle andere soortgelijke bomen (RAV).

Misjna 1:6

לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מְשׁוּם פֶּאֶה וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָח. וְנוֹתֵן מְשׁוּם הַפֶּקֶר וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָח. וּמֵאֲכִיל לְבֶהֱמָה וְלַחֲזִיה וְלַעוֹפוֹת וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָח. וְנוֹטֵל מִן הַגֶּרֶן זֹרֵעַ וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָח, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. כִּהֵן לְלוֹי שְׂלָקְחוּ אֶת הַגֶּרֶן, הַמַּעֲשָׂרוֹת שְׂלָהֶם, עַד שְׂיִמְרָח. הַמְקֵדִישׁ וּפּוֹדָה, חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, עַד שְׂיִמְרָח הַגִּזְבֹּר :

Men moet altijd *pea* geven¹ en men is vrij van *ma'aserot* totdat het is gladgestreken². Men mag het geven als *hefker*³ en dan is het vrijgesteld van *ma'aserot* totdat het is gladgestreken. Men mag er het vee en het wild en de vogels mee voeden⁴ en het is vrijgesteld van *ma'aserot* totdat het is gladgestreken. En men mag het van de dorsvloer weghalen en het zaaien⁵ en het is vrij van *ma'aserot* totdat het is gladgestreken. Dit zijn de woorden van Rabbi Akiwa. Als een *kohen* of *levi* een dorsvloer gekocht hebben⁶, zijn de *ma'aserot* voor hen, totdat het is gladgestreken. Wie het wijdt [aan de Tempel] en het lost⁷, is *ma'aserot* verplicht, totdat de schatkistbewaarder [van de Tempel] het heeft gladgestreken.

Aantekeningen

1. **Men moet altijd Pea geven** – Wie geen *pea* liet staan van het staande graan op het veld, die moet *pea* afscheiden van het afgesneden product en de *pea* van het afgesnedene, dat hij aan de armen geeft, is vrijgesteld van *ma'aserot* (RAV).
2. **Tot het is gladgestreken** – Maar wanneer hij pas *pea* wil afscheiden nadat het graan op een grote hoop is gelegd en is gladgestreken, moet hij eerst *troema* en *ma'aserot* afscheiden en daarna neemt hij *pea*, want de *pea* is alleen vrij van *ma'aserot* als het werd afgenomen voordat de graanhoop werd gladgestreken.
3. **Men mag het geven als hefker en dan is het vrijgesteld van ma'aserot** – (Vanwege de *hefker*) Wanneer iemand zijn product *hefker* - zonder eigenaar - verklaart, en iemand komt en neemt het mee, dan hoeft hij daar geen *troema* en *ma'aserot* van af te zonderen, want er staat geschreven [Dewariem 14:29]: „Dan zal de Leviet komen, want hij heeft geen deel of erfgoed bij jou ....”. Dat sluit *hefker* uit want daarin heeft hij gelijke rechten met jou. Maar wanneer de eigenaar het *hefker* verklaart nadat het is gladgestreken op een hoop, dan is dat *hefker* niet vrijgesteld van *ma'aserot* (RAV). [Dus nadat de graanhoop is gladgestreken mag men het niet *hefker* verklaren, voordat men er *ma'aserot* van heeft afgezonderd (Rambam)].
4. **Men mag er het vee, enz. mee voeden** – Hij mag er zelfs zelf incidenteel een hapje van nemen, voordat het is gladgestreken, maar het vee mag hij er zelfs een vaste maaltijd van voeren (RAV).
5. **En men mag het van de dorsvloer weghalen en het zaaien** – Want volgens Tora is het zaad vrijgesteld van *troema* en *ma'aserot*, zelfs nadat het is gladgestreken, want er staat geschreven [Dewariem 14: 22-23]: „Je zult het verdienen .... en je zult het opeten ....” en „zaaien” wordt geen „opeten” genoemd. Dit is de mening van Rabbi Akiwa, maar de geleerden hebben hem verplicht gesteld *ma'aserot* af te zonderen in dit geval. Zij zijn het met Rabbi Akiwa eens dat voordat het wordt gladgestreken, het is vrijgesteld van *ma'aserot* wanneer het als zaad wordt gebruikt, maar na het gladstrijken is hij verplicht. De halacha is volgens de geleerden (RAV).
6. **Wanneer een Kohen of Leviet een dorsvloer gekocht hebben** – D.w.z., zij kochten het product van de dorsvloer. Dan hebben de geleerden hen verplicht dat zij *troema* en *ma'aserot* moeten afscheiden en dan moeten ze dat aan andere *Kohaniem* en *Levieten* geven, om te voorkomen dat zij zich haasten en het product van de graanschuur kopen of de wijn van de wijnkelder [waardoor zij hun mede-*kohaniem* en *-Levieten* zouden benadelen]. Maar wanneer zij het product kopen voordat de graanhoop is gladgestreken en het nog niet verplicht is er *ma'aserot* van af te zonderen, dan zijn de *troema* en *ma'aserot* voor henzelf (RAV).
7. **Wie het wijdt en het lost** – Wie zijn koren wijdt [d.w.z. aan de Tempel schenkt] en het loskoopt van de Tempel-schatbewaarder [de waarde ervan plus een vijfde van de waarde] en het is afgemaaid of nog staand graan, waarvan nog geen *ma'aser* genomen is, toen het nog in het bezit van de Tempel was, dan moet degene die het lost daar *ma'aserot* van afzonderen. Maar wanneer de graanhoop reeds gladgestreken is, terwijl het nog eigendom van de Tempel was, dan is de lossing geen *ma'aser* verplicht omdat het, op het moment dat de verplichting voor *ma'aserot* ontstond, dat is wanneer de graanhoop wordt gladgestreken, in eigendom van de Tempel was, en de Tempel is vrijgesteld van *ma'aserot*.

DAF-Notities Nazier 29a

Door Rabbi Mendel Weinbach, decaan Ohr Somayach

Opvoeding voor meisjes

Hoewel een jongen onder de leeftijd van bar mitswa volgens Tora geen van de mitswot verplicht is, bestaat er een Rabbijns gebod voor een vader om zijn kinderen al op jonge leeftijd te leren de mitswot te doen. Geldt dit gebod voor een vader ook voor een moeder? Moet zij ook haar kind trainen in de mitswot en geldt dit gebod zowel voor een dochter als voor een zoon?

We krijgen de indruk van onze Gemara dat de verantwoordelijkheid voor *chinoech* [opvoeding] beperkt is tot de vader, en dat hij alleen zijn zoon moet trainen.

De Misjna zegt dat een vader zijn zoon een eed kan opleggen, nog voor hij bar mitswa is, om een *nazier* te zijn. Leisj Lakisj verklaart dat dit een functie is van de opvoeding en dat het geen Tora-wet is. Wanneer hem gevraagd wordt waarom alleen een vader die eed kan opleggen en alleen op een zoon, antwoordt Reisj Lakisj dat een moeder is vrijgesteld van de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en dat een vader alleen verantwoordelijk is voor de opvoeding van zijn zoon en niet van zijn dochter.

Er is een meningsverschil tussen de autoreiten met betrekking tot de verplichting van een moeder voor opvoeding. De *Mageen Avraham* (*Sjoelchan Aroech, Orach Chaim 243:1*) concludeert uit onze Gemara dat een moeder deze verplichting niet heeft en dat Koningin Helena haar kinderen vrijwillig trainde in de mitswa van soeka (*Soeka 2b*).¹

De *Machatsiet Hasjkel* daarentegen citeert autoriteiten die beweren dat een moeder wel die verplichtingen heeft, zoals het geval van Koningin Helena suggereert. Hij verwerpt het standpunt van Reisj Lakisj in onze Gemara en meent dat dit niet in overeenstemming is met de halacha.

Echter, zelfs de *Mageen Avraham* is het er mee eens dat de Rabbijnse verplichting van *chinoech* ook geldt voor dochters. Dit is gebaseerd op een opmerking van *Tosafot* hier, dat de Gemara in *Joma 82a* duidelijk stelt dat een ouder zowel zijn minderjarige zoon als dochter moet leren te vasten op Jom Kippoer. Daar dit een directe tegenstelling lijkt te zijn van wat Reisj Lakisj beweert in onze Gemara, concludeert *Tosafot* dat er enig onderscheid moet worden gemaakt, zonder dat hij nader toelicht waaruit dat onderscheid zou moeten bestaan.

De *Mageen Avraham* drukt zijn onzekerheid uit over de aard van dit onderscheid. Het is mogelijk dat vasten op Jom Kippoer zo'n belangrijke mitswa is, omdat het een dag van verzoening is, dat zelfs een meisje dat geleerd moet worden, maar dat *chinoech* voor haar niet geldt voor andere mitswot. Maar het is ook mogelijk dat alle mitswot gelijkwaardig zijn aan het vasten op Jom Kippoer en dat zij al de mitswot moet leren te doen, behalve de mitswa van *neziroet*, daar dat geen echte verplichting is en zij die mitswa mogelijk nooit zal tegenkomen als zij volwassen is. Hij haalt een Midrasj aan, die deze laatste benadering steunt. De *Mechatsiet Hasjkel* citeert een *Tosafot Jesjaniem* (*Joma 82a*) die hetzelfde suggereert. Dit is de reden waarom halachische autoriteiten, zoals de *Misjna Beroera* categorisch stellen dat *chinoech* zowel voor jongens als voor meisjes geldt.

1. Daar in traktaat *Soeka 2b* wordt gediscussieerd over de vraag of een soeka, die hoger is dan twintig *ammot* geldig is. Rabbi Jehoeda brengt daar een bewijs voor zijn mening dat een soeka, die hoger is dan twintig *ammot*, geldig is: Koningin Helena zat in een soeka die hoger was dan twintig *ammot* en de Rabbijnen van het Sanhedrin kwamen haar bezoeken en zij vertelden haar niet dat de soeka niet kosjer was.

De Geleerden werpen tegen dat men van deze gebeurtenis geen bewijs kan afleiden, omdat Koningin Helena een vrouw was en vrouwen zijn vrijgesteld van de mitswa van soeka.

Rabbi Jehoeda antwoordde dat Koningin Helena zeven zonen had en dat ongetwijfeld een daarvan wel de leeftijd zal hebben gehad dat hij in een soeka moest wonen.

De *Mageen Avraham* meent dat we hieruit niet kunnen concluderen, dat vrouwen de verplichting hebben om hun kinderen de mitswot te leren, maar dat Koningin Helena dat vrijwillig deed.

Wat de Geleerden zeggen

Men moet Tora leren en mitswot doen, zelfs al doet men dat om er profijt van te hebben, want uiteindelijk zal dat ertoe leiden dat men het zal doen om zuivere motieven.

De Geleerde Rav in Nazier 23b

DE MITSWOT VAN DE WEEK

In het Nederlands vertaald door Zwi Goldberg

Deel II: De Mitswot Lo-Ta'asei [de verboden] nr. 157-

Overgenomen uit *Sefer haMitswot hakatsar* van de Chafeets Chaïm. [Wat tussen rechte haken staat, is door de samensteller toegevoegd.]

157. Het is verboden om iets, wat dan ook, dat heilig is, te vernietigen of om een van de heilige Namen [van G-d] uit te wissen,

zoals er geschreven staat: „Zoiets zul je niet doen met Hasjem, je G-d” (*Devariem* 12:4). Dit heeft betrekking op de zeven Namen [van G-d] die niet mogen worden uitgewist. Wie zelfs maar één letter daarvan uitwist, verdient te worden geseld. En wie een suffix uitwist, zoals de letter *CHaf* [die in het Hebreeuws achter een woord geplaatst wordt en ‘jouw’ betekent, zoals in *ELoKeiCHa* – jouw G-d] of de letters *Chaf* en *Mem* [die in het Hebreeuws achter een woord geplaatst worden en ‘jullie’ betekenen, zoals in *EloKeiCHem* – jullie G-d], die verdient zweepslagen wegens ongehoorzaamheid.

Wanneer op een voorwerp de Naam van Hasjem geschreven staat, dan moet men de Naam eruit snijden en die wegbergen [d.w.z., begraven].

Wanneer iemand de Naam in een metalen voorwerp gegraveerd heeft en dat voorwerp vervolgens omsmelt, dan verdient hij zweepslagen.

Als iemand heilige geschriften en hun commentaren, die een Jood in heiligheid geschreven heeft, vernietigt, dan moet hij geseld worden wegens ongehoorzaamheid. Wanneer een heiden ze echter geschreven heeft, moeten ze verbrand worden, met al de G-ddelijke namen erin.

Het is verboden om een heilig voorwerp te breken of te vernietigen.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

158. Het is verboden om af te wijken van de woorden van het Groot Beit Din (het Hoge Joodse Gerechtshof)

zoals er geschreven staat (*Devariem* 7:11): „Je zult niet afwijken van het woord dat zij je vertellen, nog naar rechts, noch naar links”. Bij dit verbod is inbegrepen het voorschrift om te gehoorzamen aan al wat wij gekregen hebben van onze Geleerden, hun aandenken zij ons tot zegen, in overeenstemming met de Talmoed, zoals wij die bezitten. Ieder die gelooft in onze leraar Mosjé, vrede zij met hem, en zijn heilige Tora, is verplicht zijn geloof en zijn daden en woorden daarop te baseren. Dit geldt eveneens voor wat wij mondeling hebben overgeleverd gekregen, de Mondelinge Leer. En het geldt ook voor die voorschriften die zijn afgeleid van Tora door middel van een van de regels van interpretatie van Tora en ook voor de regels die zijn ingesteld als een ‘omheining’ rondom Tora ter bescherming van Tora. Dit alles is inbegrepen onder de bovengenoemde regel. En zo staat het geschreven in *Sefer Hachinoech*: „Het is onze plicht om de woorden van onze Geleerden van vroeger en van onze grote Torageleerden in acht te nemen, als ook van de rechters in onze tijd.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen. Wanneer iemand dit overtreedt en op een of andere manier een „bres in de omheining” maakt, die onze Geleerden ons geleerd hebben, ter verklaring van Tora, die overtreedt dit verbod.

159. Het is verboden om mitswot aan Tora toe te voegen,

zoals er geschreven staat (*Devariem* 13:1): „Je zult er niets aan toevoegen.”

160. Het is verboden iets weg te nemen van de mitswot van Tora,

zoals er geschreven staat (*ibid*): „En je zult er niets aan verminderen.” Dit geldt zowel voor de Geschreven als voor de Mondelinge Tora. Wanneer bijvoorbeeld een Geleerde van een voorschrift van de Rabbijnen zegt dat het een voorschrift van Tora is, dan heeft hij iets aan Tora toegevoegd. En als hij iets van Tora afneemt, vermindert hij Tora. De Geleerden hebben echter voorschriften gemaakt om Tora te beschermen. en ook voorschriften zoals het lezen van de *Megillat Ester* op Poeriem en het aansteken van de kaarsjes op Chanoeka, als blijk van lof en dank aan G-d, en zij hebben daarvan gezegd dat het voorschriften van de Geleerden zijn. Dit valt niet onder het verbod van „je zult niets toevoegen”, want het is duidelijk dat zij niet gezegd hebben dat Hasjem dit voorgeschreven heeft, want dat zou wel een toevoeging zijn.

Het geldt overal en altijd, zowel voor mannen als voor vrouwen.

Wekelijkse Halacha Serie

HILCHOT SJABBAT

**Gebaseerd op de Kitsoer Sjoelchan Aroech, Misjna Beroera, Sja'arei Halacha,
en Sjemirat Sjabbat Kehilchata
Samengesteld door Zwi Goldberg**

Afllevering 4

HOOFDSTUK TWEE – VOORSCHRIFTEN VOOR VRIJDAG

1. Men moet niet op reis gaan, wanneer men niet voordat een derde deel van de dag voorbij is, weer thuis of op zijn plaats van bestemming is kan zijn, zodat men nog de nodige voorbereidingen voor de Sjabbat kan treffen. Wanneer men van te voren alles voor de Sjabbat heeft voorbereid, of wanneer men gaat logeren bij vrienden, die van zijn komst op de hoogte zijn en die alles voor de Sjabbat voor hem voorbereiden, dan mag men een grotere afstand afleggen en later arriveren, maar ook dan moet men ervoor zorgen niet vlak voor Sjabbat aan te komen, want men kan onderweg worden opgehouden en dan zou men nadat Sjabbat is ingegaan, aankomen en daarmee Sjabbat ontheiligen. Men moet dus vroeg genoeg opweg gaan, en rekening houden met eventueel oponthoud onderweg. Wanneer men echter zelf nog de voorbereidingen voor de Sjabbat moet doen, moet men zorgen op tijd aan te komen.¹

2. Het is verboden een uitgebreide feestmaaltijd te houden op vrijdag, welke men niet gebruikelijk iedere werkdag houdt. En zelfs als men dat wel gewend is iedere dag, mag men dat toch niet op vrijdag doen. De reden is, dat men een duidelijk onderscheid maakt voor de Sjabbatmaaltijd en dat men de Sjabbat ingaat met een gezonde eetlust.² Een andere reden die genoemd wordt, is dat men dan te weinig aandacht kan schenken aan de voorbereidingen voor de Sjabbat, omdat men te veel men de feestmaaltijd bezit is. Dit verbod geldt voor de hele dag.³ Hetzelfde geldt voor de dag vóór een feestdag.⁴

Een feestmaaltijd voor een mitswa, die gebonden is aan een bepaalde dag, zoals ter gelegenheid van een *brit mila* of een *pidjon ben* mag men houden op vrijdag, maar dan wel bij voorkeur vóór de middag.⁵

Een gewone maaltijd, die men normaliter ook door de week gebruikt, is op vrijdag toegestaan, maar het is beter om na het negende uur van de dag, dat wil zeggen na halverwege de middag, geen vaste maaltijd meer te gebruiken. Maar wanneer men voor die tijd met de maaltijd is begonnen, hoeft men er niet mee te stoppen. Het is beter wanneer men 's winters, als de dagen kort zijn en Sjabbat vroeg begint, al eerder te stoppen met de maaltijd, om te voorkomen dat men zonder trek de Sjabbat ingaat en men dan niet kan genieten van de Sjabbatmaaltijd.⁶

Het is ook beter om op Sjabbatochtend, vóór de maaltijd geen koek of cake te eten, zoals sommigen doen wanneer zij kiddoesj maken vóór de maaltijd. En als men dat toch doet, moet men er voor zorgen niet te veel te eten, zodat men nog voldoende trek heeft in de Sjabbatmaaltijd.⁷

3. Wie op vrijdag moet vasten, moet dat doen tot het uitkomen van de sterren. Wanneer het een vrijwillige vasten is, kan hij van te voren besluiten eerder te stoppen.⁸ En de *Rama* schrijft dat dit de voorkeur heeft.⁹

4. Men moet geen plannen maken om werk te verrichten op vrijdagmiddag vanaf de tijd van *mincha gedola*, en anderen zeggen vanaf de tijd van *mincha ketanna*.¹⁰ Dit geldt voor iemand die voor zichzelf werkt, maar iemand in loondienst mag doorwerken tot vlak voor Sjabbat, mits hij voldoende tijd heeft om nog tijdig thuis te komen voor Sjabbat.¹¹ Het voorgaande geldt voor vast werk, maar iets wat men bij gelegenheid doet, zoals het schrijven van een brief, dat is toegestaan, ook na de middag.¹²

5. Het is de hele dag toegestaan om kleren te herstellen ten behoeve van Sjabbat. Dit geldt zowel voor iemands eigen kleren als voor die van een ander en het geldt zelfs voor een beroepskleermaker of naaister.¹³

Hetzelfde geldt voor wie een boek schrijft, maar het geldt niet als men dat schrijft tegen betaling.¹³

Men mag de hele dag zijn haar laten knippen, zelfs door een Joodse kapper.¹³ Maar de *Mageen Avraham* schrijft dat de *Ari z.l.* nimmer op vrijdagmiddag zijn haar liet knippen.

1. Sj.A. O.Ch. 249:1, M.B. 249:1-6. 2. M.B. 249:10,11. 3. Sj.A. O.Ch. 249:2. 4. M.B. 249:8. 5. Rama 249:2. 6. Sj.A. 249:2. 7. Béoer Halacha 249:2. 8. Sj.A. 249:4. 9. idem. 10. Sj.A. 251:1. 11. M.B. 251:3. 12. Rama 251:1. 13. Sj.A. 251:2.